

Eladi Mainar Cabanes

L'Alçament militar de juliol de 1936 a València

Pròleg d'Albert Girona

Edicions La Xara

INDEX

PRÒLEG	7
I. INTRODUCCIÓ	
1.1 Els antecedents historiogràfics	12
1.2 Unes precissions metodològiques	22
1.3 El punt de partença, les fonts documentals i els propòsits.....	24
II. LA REPÚBLICA I L'EXÈRCIT	
2.1 Un vell exèrcit per a un nou règim.....	29
2.2 Les conjures continuen.....	33
2.3 Nous temptejos colpistes des de febrer de 1936.....	41
III. VALÈNCIA AL LLINDAR DE LA GUERRA CIVIL	
3.1 Les eleccions de febrer del 36.....	45
3.2 Les possibilitats d'un colp militar a València: els grups civils de recolzament.....	52
3.3 Les forces populars abans del colp.....	63
3.4 La preparació de l'alçament militar a València.....	71
IV. FISONOMIA D'UN FRACÀS	
4.1 Primer pasos.....	87
4.2 Primers fracassos.....	90
4.3 La situació s'enterboleix. Les tribulacions dels oficials a le casernes.....	96
4.4 El pols del carrer. De la conjura a la revolució.....	104
4.5 La dualitat de poder. El Comité Executiu Popular i la Junta Delegada a València.....	114
4.6 Les primeres columnes.....	123
4.7 L'assalt a les casernes i el final de la incertesa.....	128
4.8 Epíleg d'un fracàs.....	136
V. CONCLUSIONS	141
FONTS I BIBLIOGRAFIA	147
APENDIX DOCUMENTAL	
Document n.º 1 , Sentència contra Luis Lucia Lucia	162
Document n.º 2 , Informació obtenida del comandante Don Bartolomé Barba, Jefe y fundador de U.M.E.	167
Document n.º 3 , Expedient informatiu sobre l'assalt a la caserna de Paterna	175
Document n.º 4 , Causa contra el general de División Manuel González Carrasco	181

PROLEG

Sovint els historiadors de la guerra civil han analitzat les causes del colp militar i del conflicte civil posterior, apel·lant a l'existència d'unes condicions objectives. Un recurs que vindria a justificar aquesta solució violenta a la crisi social i política republicana amb l'argumentació de l'erosió de la convivència i de l'ordre social. Em referesc, clar està, a la lluita de classes, la crisi econòmica, l'atur, l'agressivitat política i la violència social, com a teló de fons d'una tensió que no podia tindre altre final que la tragèdia.

Altres, nogensmenys, han buscat les causes en la crisi del parlamentarisme i la democràcia de l'Europa d'entreguerres, que és on troben fractures, intervencions militars i dictadures similars i homologables a l'espanyola. Per aquests, doncs, la frustrada experiència republicana espanyola no contituí cap novetat, ni tampoc els motius de la seua trencadura. La dissemblança radicava en el conflicte civil que a Espanya acabà desencadenant el fallit colp militar.

Darrerament, malgrat tot, altres especialistes han passat de l'estudi de la societat civil al de la institució militar per trobar tant les raons de la conspiració - "perquè en aquelles condicions hom mirava cap l'exèrcit"-, com també del conflicte civil que s'obrí a continuació.

Una mirada centrada sobretot en la rebelió i en l'activitat conspirativa, que s'ha revelat força fecunda alhora de conèixer el rerafons dels elements desencadenants de la contesa: participació civil, contactes i negociacions, activitat paramilitar i de la UME, etc...

I açò és, precisament, el que ha pretés Eladi Mainar amb aquesta acurada i profitosa investigació sobre l'aixecament militar de 1936 a València.

En general, la historiografia valenciana de la contesa a penes s'havia interessat pels aspectes militars, i encara menys de la pròpia conspiració, la qual cosa contrastava amb la copiosa producció dedicada al tractament d'altres aspectes, ja siga socio-polítics (la dialèctica revolució/centralització), econòmics (l'economia de guerra i les col·lectivitzacions) o culturals (la cultura popular i antifeixista).

En la dècada dels 80, Aurora Bosch i jo mateix intentàrem omplir aqueix buit, però ho férem de forma panoràmica i sense entrar en massa interioritats, perquè els objectius d'aquelles investigacions n'eren altres ben distints. I, de fet, fins el 1990, en què Glicerio Sánchez Recio publicà un encertat article sobre el desenllaç del colp a les guarnicions d'Alacant, els historiadors valencians tot just s'interessaven per l'aixecament de juliol del 1936.

La virtut d'aquest llibre d'Eladi Mainar, doncs, rau precisament en l'oportunitat. Perquè és el primer que ha concentrat l'atenció en el coneixement de la trama conspirativa - des de les sales de banderes als despatxos oficials i al carrer - i en l'estudi del seu fracàs, ambdós necessaris per entendre el desencadenament d'esdeveniments posteriors, com ara el procés revolucionari, l'hegemonia dels grups radicals, la formació de les milícies o el col·lectivisme.

Un estudi rodó i complet, fruit d'una Tesi Doctoral presentada l'octubre de l'any 1992, per al qual Eladi Mainar havia estat preparant-se com a investigador des del 1984, quan es va traslladar a Londres per realitzar la Tesi de Llicenciatura amb l'ajut de Hugh Thomas i la direcció de Joan Brines.

Aquella tesi, dedicada a la anàlisi dels interessos britànics a València durant la guerra civil espanyola, encetà una trajectòria investigadora que durant els últims anys s'ha mostrat molt fèrtil amb la publicació de nombrosos articles en revistes especialitzades i en monografies col·lectives o amb la partici-

pació en congressos internacionals. Una tasca investigadora, a més, que ha sabut compaginar - no sense un esforç digne d'elogi - amb l'ensenyament i tota mena d'activitats d'agitació historiogràfica com a divulgador de la història local i de les fonts orals, col·laborador del diari Levante-EMV, coordinador de la revista L'Avenc, dedicada a la seua estimada Valldigna, i ara com editor.

Sempre havia albergat l'esperança que alguna institució valenciana publicaria aquest llibre. Malauradament això no ha estat possible, malgrat l'interés que atresora: sembla que no estan els temps per a la lírica.

Els que coneguem Eladi, tot i això, sabem que no ha estat mai una persona que es deixi véncer fàcilment pels entrebancs. Ben al contrari, el compromís amb allò que fa és tan ferm que sempre acaba trobant una eixida als reptes que ell mateix es planteja. Fins el punt de crear amb altres companys una editorial i començar la singladura amb la publicació d'aquest interessant estudi sobre l'aixecament de juliol del 1936 a València.

*Albert Girona Albuixech. Almussafes
(Ribera Baixa) primavera del 1996.*